

Projektbeskrivelse for Unge og misbrug

15. oktober 2007

Center for Alternativ Samfundsanalyse (CASA) søger hermed Københavns Kommunes forskningspulje på stofafhængighedsområdet om støtte til undersøgelse af unges stofmisbrug.

Formålet er at identificere barrierer og muligheder i forhold til at motivere unge misbrugere til at indgå i misbrugsbehandling og nedtrappe deres misbrug.

Der er tale om en kvalitativ undersøgelse med vægt på interviews med de unge misbrugere. Interviewene vil koncentrere sig om de unges forskellige livssituationer og de rammer, der indvirker på deres misbrug.

Undersøgelsen forventes at frembringe større viden om de unge og deres forhold til behandling med henblik på fremtidig tilrettelæggelse af indsatser og tilbud.

Baggrunden for undersøgelse af unge stofmisbrugere

De negative følgevirkninger af unges misbrug af rusmidler er veldokumenterede: risiko for psykiske sammenbrud (psykose), risiko for forgiftning (i værste fald med dødelig udgang) og ikke mindst risiko for at udvikle længerevarende misbrug og afhængighed med de alvorlige sociale, psykiske og fysiske følgevirkninger, som et misbrug nu engang indebærer – vanskeligheder med at passe uddannelse og job, og i det hele taget opretholde en vel fungerende hverdag med bolig og sociale netværk.

Det at prøve stoffer sker typisk i ungdomsårene. Ca. 11 % af drenge i aldersgruppen 16-20 år har et aktuelt forbrug af hash, mens det samme kun gør sig gældende for ca. 5 % af pigerne.¹ Det er imidlertid de færreste unge, der fortsætter med at bruge stoffer som en del af deres voksenliv.

Der er umiddelbart tale om to grupper af unge misbrugere. Den første gruppe omfatter hovedsageligt unge med et rekreativt misbrug til fest og i weekenden. Den anden gruppe omfatter derimod unge, som har alvorlige vanskeligheder med en hverdag med job og uddannelse som følge af deres misbrug. For de unge, der tabes, bliver netop de hårdere rusmidler i værste

¹ Rheinländer, Thilde og Gert Allan Nielsen: *Unge livsstil og dagligdag 2006*. MULD-rapport nr. 6. Kræftens Bekæmpelse og Sundhedsstyrelsen. Juni 2007.

fald en konsekvens, hvis ikke de unge kommer i behandling. Det er sidstnævnte gruppe, der vil være fokus for undersøgelsen.

CASA har gennemført en evaluering af et dagbehandlingstilbud til unge misbrugere med hash som primært rusmiddel.² Formålet med evalueringen var at belyse anvendeligheden af Perron 3 og brugernes og samarbejdspartners opfattelse og vurdering af indsatsen.

Perron 3 blev i sin tid oprettet, da der blandt unge, der frafaldt en uddannelse, kom på kontanthjælp eller på anden vis havnede i sociale vanskeligheder, var en uacceptabel høj andel af navnlig hashmisbrugere.

Evalueringen af Perron 3 peger på, at de unges misbrug og vanskelighederne med at få de unge i behandling kan hænge sammen med deres dårlige opvækstforhold, manglende voksenkontakt, tidlig misbrugsdebut samt en række andre sociale risikofaktorer.

Gennem samtaler og interview med samarbejdspartnere til Perron 3 og andre sammenlignelige tilbud i Danmark er det vurderingen, at denne tendens gør sig gældende andre steder i landet.

Problemstillinger

På baggrund af evalueringen af Perron 3 samt en række andre projekter³ kan der peges på en række problemstillinger omkring unge med misbrugsproblemer:

- Der er en række unge misbrugere af rusmidler, hvis misbrug medfører, at de ikke kan fungere i hverdagen.
- Der opleves flere steder en stigning i antallet af unge med sociale problemer, herunder misbrugsproblemer.⁴
- Der findes en række behandlingstilbud til de unge misbrugere, men som de unge vælger ikke at benytte.
- Barriererne blandt de unge for at indgå i behandling er overordnet set manglende erkendelse og motivation.

Disse observationer vil være omdrejningspunktet for undersøgelsen, men med vægt på barrierer og muligheder for at få unge til at indgå i tilbud og indsatser.

Der kan umiddelbart opstilles en række hypoteser om, hvilke centrale forhold der spiller ind på, hvorvidt unge søger og modtager behandling eller helt afholder sig herfra:

² Lindstad, Jonas Markus: *Evaluering af Perron 3 – et kursus/dagtilbud til unge hashmisbrugere mellem 13 og 24 år*. CASA-rapport. Offentliggøres november 2007.

³ Hansen, Finn Kenneth m.fl.: *Indsatsen for udsatte børn og unge – en analyse af tilbud, foranstaltninger og initiativer i tilknytning til Børne- og Ungdomsforvaltningen i Københavns Kommune*. CASA-rapport. November 2006.

⁴ Hansen, Finn Kenneth m.fl.: *Boliger og botilbud til hjemløse – en kortlægning*. CASA-rapport. Maj 2007.

- Manglende erkendelse.
- Manglende motivation.
- Uklarhed om egen situation.
- Usikkerhed om fremtid.
- Manglende opbakning.
- Manglende viden.
- Sociale forhold.
- Påvirkning fra miljø og sociale netværk.

Problemet med målgruppen af de hashmisbrugende unge er, at de for det første ikke oplever sig selv som misbrugere. Dette resulterer bl.a. i, at de unge har vanskeligt ved at se sig i et tilbud, der signalerer misbrugsbehandling.

Desuden tyder det på, at manglende motivation er en anden barriere hos de unge til at indgå i behandling. Den manglende motivation hænger sammen med de unges indsigt i deres misbrugsproblemer og usikkerheden over, hvad behandling vil betyde for dem og deres fremtid – kan de klare sig efterfølgende?

Unge uden støttende netværk eller kontakt til de sociale myndigheder risikerer i højere grad at falde igennem. Disse unge mangler erkendelse og motivation til at kunne indgå i behandling.

Der er for så vidt intet nyt i, at erkendelse og motivation spiller en central rolle i forhold til at behandle stofmisbrugere. Der er imidlertid stor forskel på, hvorledes erkendelsesprocesserne foregår, og hvorledes man bedst motiverer bestemte målgrupper – afhængig af deres misbrug, alder og social baggrund. Erfaringer om, hvad der fører til erkendelse, og hvad der motiverer fx garvede alkoholikere, kan ikke overføres til unge stofmisbrugere.

Formål og undersøgelsens indhold

Formålet med undersøgelsen er at identificere barrierer og muligheder i forhold til at motivere unge misbrugere til at indgå i misbrugsbehandling og nedtrappe deres misbrug.

Undersøgelsen vil beskrive sammenhængen mellem de unge og deres misbrug og sætte fokus på årsager og processer bag de unges misbrug.

På den baggrund vil undersøgelsen søge at svare på, hvad der får nogle unge til at indgå i et behandlingstilbud, og hvad der får andre til at afholde sig fra det – hvilke generelle forestillinger har de unge om misbrugsbehandling?

Udgangspunktet for besvarelsen af spørgsmålene er de unge selv. Det vil primært ske ved at foretage kvalitative interview med tidligere misbrugere, der har gennemført behandling, samt unge der er i behandling i et tilbud.

Undersøgelsen forventes at frembringe større viden om de unge og deres forhold til behandling. Denne viden vil ikke blot være til gavn for Københavns Kommune med henblik på tilrettelæggelse af indsatser og tilbud i forhold til de unge misbrugere, men også for andre af landets kommuner.

Undersøgelsen vil bidrage til at belyse de barrierer og muligheder for, at unge vil modtage og gå ind i tilbud, der nedtrapper deres misbrug. Samtidig vil undersøgelsen give et brugbart bud på, hvordan man skal tilrettelægge indsatser og tilbud med henblik på at indfange og motivere de unge misbrugere.

Undersøgelsen kan være med til at danne grundlag for en større undersøgelse af de unge misbrugere og årsagerne til misbrug samt motiv og motivation for at indgå i behandling.

Målgruppen

Målgruppen for undersøgelsen er unge misbrugere af euforiserende stoffer. Målgruppen vil *ikke* være de unge med et rekreativt misbrug til fest og i weekenden, men derimod de unge, som har alvorlige vanskeligheder med at få en hverdag med job og uddannelse til at fungere først og fremmest på grund af deres misbrug. Med misbrug tænkes der primært på hashmisbrug, men hvor der kan eksistere et sidemisbrug af alkohol og hårdere rusmidler.

Indsatsen over for de unge misbrugere bliver således af afgørende betydning for samfundets håndtering af misbrugsproblematikken og de negative konsekvenser, der deraf følger.

Gruppen af unge stofmisbrugere – om end der er tale om en kompleks gruppe – bliver i landets kommuner opfattet som et stigende problem, hvilket der kan være både en individuel og en strukturel forklaring på.⁵

Den individuelle forklaring kan handle om de unges sociale arv, som bl.a. har været præget af en opvækst under ekstreme forhold, begrænsede familiemæssige netværk, tidlig misbrugsdebut, mangelfuld skolegang, ingen uddannelse etc. Dette skaber grobund for rodløshed og misbrugsproblemer. Psykisk sårbarhed og egentlige psykiske lidelser er som regel kun forværende for de unges situation.

Den strukturelle forklaring på fremkomsten af unge misbrugere kan handle om en samfundsudvikling, hvor de svageste unge har fået sværere ved at komme ind på arbejdsmarkedet, og hvor selv de uaglære job kræver boglige kompetencer.

Dertil kommer, at det sociale system i nogle tilfælde har svigtet sin opgave i forhold til de resourcesvage unge, fordi man ikke vedvarende nok har

⁵ Hansen, Finn Kenneth m.fl.: *Boliger og botilbud til hjemløse – en kortlægning*. CASA-rapport. Maj 2007.

benyttet servicelovens muligheder for efterværn og støtte, samt ikke i tilstrækkelig grad har støttet de unge i en realistisk uddannelses- eller erhvervsplan. De unge opgives for hurtigt.

Konsekvenserne bliver, at der stadig foregår en tilgang af unge med en række sociale problemer, hvor netop misbrugsproblemerne bliver de synlige. Hjemløshed og kriminalitet bliver blot de yderligere konsekvenser.

Undersøgelsens metode

Metoden er kvalitativ, da det er sammenhæng, årsager og processer omkring de unges misbrugssituation, der er fokus i undersøgelsen.

Der vil blive foretaget kvalitative semistrukturerede interview med ca. 18 unge.

Interviewene vil være semistrukturerede, idet der udvikles en interviewguide med en række emner, som interviewet skal omkringe, uden at de egentlige spørgsmål er formuleret på forhånd.

Den kvalitative interviewform vælges, fordi den er sensitiv over for den unges livssituation, og vil være den bedst egnede til at opfange de unges oplevelser af deres hverdagsliv og betydningen heraf med brug af de unges egne ord. Den kvalitative interviewform vil således kunne forklare årsager, sammenhænge og processer omkring de unges misbrugssituation.

1/3 af interviewpersonerne vil være tidligere brugere af et behandlingstilbud. Denne gruppe interviewes for at få svar på, hvorfor unge misbrugere vælger at indgå i et tilbud, hvad tilbuddet har betydet for deres misbrug og deres hverdagsliv.

1/3 vil være aktuelle brugere af et tilbud. Denne gruppe interviewes ligeledes om, hvorfor de har valgt et givent tilbud. Denne gruppe antages at have klareste erindring, hvorfor de har valgt at indgå i tilbuddet, og hvilke forventninger de har og har haft.

Og den sidste 1/3 vil være brugere af behandlingstilbud, der har valgt at afbryde behandling i utide. Denne gruppe interviewes for at få en forklaring på, hvorfor de unge afbryder en behandling undervejs. Er der forhold, der gør, at nogle unge ikke matcher tilbuddene eller omvendt? Navnlig denne gruppe er vigtig for at få belyst, hvordan et tilbud til unge hashmisbrugere skal se ud før, at de unge vil deltage i det.

Interviewene vil koncentrere sig om de unges forskellige livssituationer og de rammer, der indvirker herpå. De unges selvforståelse og oplevelser spiller en vigtig rolle for at afklare og uddybe de unges perspektiv på deres hverdagsliv i forhold til misbrug og sociale problemer.

Samarbejdspartnere og organisatoriske rammer

Undersøgelsen vil blive gennemført af medarbejdere i CASA, der har viden om unge og misbrugsproblemer.

Med henblik på de unges misbrugssituation vil der blive taget kontakt til Københavns Kommunes tilbud U-turn, dels for at bidrage med deres erfaringer med de unge misbrugere, dels for at U-turn kan være behjælpelig med at finde egnede interviewpersoner.

Plan for analyse og formidling

Undersøgelsens resultater vil munde ud i en formidlingsvenlig rapport, hvor resultater og handleperspektiver præsenteres til gavn for så vel praktikere som beslutningstagere inden for primært misbrugsområdet.

Undersøgelsens resultater vil blive udgivet som rapport af Center for Alternativ Samfundsanalyse.

Rapporten skal danne grundlag for drøftelser med de kommunale misbrugscentre og socialforvaltninger.

Undersøgelsens resultater vil desuden blive mangfoldiggjort gennem pressen.

Tidsplan

Undersøgelsen kan gennemføres over en periode på 6 måneder og vil i arbejdsomfang omfatte i alt 4 mandemåneder.

1. måned	Præcisering af undersøgelsesdesign og udvælgelse af samarbejdspartnere og interviewpersoner
2. måned	Gennemførelse af kvalitative interview
3. måned	Gennemførelse af kvalitative interview
4. måned	Transskribering og analyse af interview
5. måned	Transskribering og analyse af interview
6. måned	Rapportskrivning og afslutning

Undersøgelsen kan påbegyndes i ultimo 2007 og vil kunne ligge færdig medio 2008.

Budget

Budget er opgivet i priser ekskl. moms. Timepris er 850 kr. i timen.

Forberedelse af spørgeguide.....	20 timer	17.000
Gennemførelse af kvalitative interview, herunder udvælgelse og kontakt.....	80 timer	68.000
Databearbejdning og analyse	100 timer	85.000
Rapportskrivning.....	100 timer	85.000
I alt	300 timer	255.000
